І чужому научайтесь,
Свого не цурайтесь . . .
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N.J. 07303
434-0237
434-0807
УНСоюз: 435-8740
— Тел. з Ню Йорку: —
BArcly 7-4125
УНСоюзу: BArcly 7-5337

РІК LXXII. Ч. 173. TWO SECTIONS (SECTION 1) ДЖЕРЗІ СИТІ І НЮ ЙОРК, СУБОТА, 18-го ВЕРЕСНЯ (SEPTEMBER) 1965 No. 173. VOL. LXXII.

ОСТАННІ ВІСТІ

П'ятниця, 17-го вересня 1965

В АМЕРИЦІ

ПАПА ПАВЛО VI ВІДМОВИВСЯ продовжити своє перебування у Ню Йорку поза передбачений лиш один день 4-го жовтня ц. р. В газетах появились вістки, наче б Папа, з уваги на неминучу перевтому, мав залишитись ночувати з 4-го на 5-ий жовтня і прийняти ще делеґацію представників інших віровизнань в Америці. З Ватикану заперечено тим вісткам. Збережено первісний поділ годин: після прилету на летовище — від'їзд до резиденції кардинала Спелмана біля собору св. Патріка, коротка поява в тому соборі з благословенням приявних, промова в Об'єднаних Націях, відпочинок у резиденції кард. Спелмана, Богослужба на стадіоні Єнкі, відвідини у Ватиканському павільйоні на Світовій виставці та відлет з летовища.

ДЕПАРТАМЕНТ ОБОРОНИ ЗМЕНШУЄ НА 75,000 ЧИСЛО РЕКРУТІВ В НАЙБЛИЖЧИХ 18 МІСЯЦЯХ, бо секретар оборони Роберт МекНамара плянує найняти коло 60,000 цивілістів, які зможуть заступити вояків в працях, що не є бойового характеру. МекНамара заявив на пресовій конференції, що можна дивитися з обережним оптимізмом на вислід війни у В'єтнамі, бо вже вдалося не допустити до комуністичного пляну поділити Південний В'єтнам на двоє під час офензиви, що почалася в періоді монсунів. Секретар оборони заявив, що не зрікається пляну об'єднати армійські резерви з Крайовою Гвардією. Конґрес є проти цього. Треба додати, що в Департаменті Оборони вже досі працювали 1,033,000 цивільних осіб, тепер це число буде збільшене на 60,000.

ПАЛАТА СХВАЛИЛА $21,000,000 НА ДОПОМОГУ МИСТЕЦТВУ та гуманістичним наукам. Це рішення прийнято більшістю 250 до 128-ох голосів. Давніше цей самий проєкт прийняв був Сенат, який готов погодитися на ті незначні зміни, що їх поробила Палата, і після того законопроєкт перешлють до підпису Президента Джансона, Згідно з цим проєктом уряд зможе впродовж найближчих чотирьох років видавати на мистецтво та на гуманістичні науки по $21,000,000 річно. Більше як 10 років Конґрес відкидав урядові пропозиції про федеральну допомогу мистецтвам, але минулого року Конґрес погодився на організацію Крайової Ради в справах мистецтва. Мають зорганізувати Крайову Фундацію в справах мистецтва та гуманістичних наук та Федеральну Раду в цих самих справах.

ЧИСЛО ЧЛЕНІВ ПРОФЕСІЙНИХ СПІЛОК В 1964-му РОЦІ СТАНОВИЛО 16,841,000, на 282,000 більше, як в 1963-му році, коли воно виносило 16,559,000. Досі найбільше число членів професійних спілок було в 1960-му році, коли воно виносило 17,049,000. Але це збільшення робітничих спілок від 1963 до 1964-го року виносить менше, ніж збільшення всіх робітних сил в нефармерських підприємствах. В 1964-му році воно становило 28.9 відсотка всіх робітничих сил в нефармерських промислах, а в 1963 році воно виносило 29.2 відсотка. Число робітників в нефармерських промислах виносило в 1964 році 76,971,000, а в 1963-му році воно становило 75,712,000. Американська Федерація Праці-Конгрес Індустрійних Організацій в 1964 році мали 15,150,000 членів, а в 1962-му році — 14,835,000.

КОНҐРЕСОВА КОНФЕРЕНЦІЯ ПРИЗНАЧИЛА $90,000,000 НА ДОСЛІДИ З ПОЇЗДОМ, який має їздити зі швидкістю 150 миль на годину. Ці гроші мають вистачити на досліди впродовж найближчих трьох років. Цим пляном займається Департамент Торгівлі. Пенсилвенійська Залізнича Лінія погодилася співпрацювати з Департаментом Торгівлі при здійснюванні цього пляну на лінії між Ню Йорком і Вашинґтоном. Пізніше проби мають відбуватися між Ню Йорком і Бостоном, і співпрацювати буде Залізнича Лінія Ню Гейвен.

У СВІТІ

ЖЕНЕВСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ РОЗЗБРОЄННЯ ЗНОВУ ПЕРЕРВАНА — без найменшого позитивного висліду. Совєтський представник Сємйон Царапкін заявив, що нема ніяких шансів на порозуміння щодо договору проти поширення атомової зброї, поки ЗДА не відмовляться від пляну різнонаціональної атомової фльоти в рямцях НАТО, яка буцім-то, за твердженням Царапкіна, насправді дала б атомову зброю Західній Німеччині. Американський представник Вільям Фостер закинув Царапкінові, що він своїми образливими на адресу Америки закидами й атаками знівечив шанси успіху цієї конференції.

КОЛ. КАНЦЛЕР КОНРАД АДЕНАУЕР, ЯК УСЕ ЩЕ ГОЛОВА ХРИСТИЯНСЬКО-ДЕМОКРАТИЧНОЇ ПАРТІЇ В ЗАХІДНІЙ НІМЕЧЧИНІ, ЗАЯВИВ в пресовому інтерв'ю, що не є виключена „велика коаліція" між названою дотепер керівною Християнсько-демократичною та Соціял-демократичною партіями. Парляментарні вибори в Західній Німеччині відбудуться в неділю 19-го ц. м.

АРАБСЬКІ ДЕРЖАВИ НЕ ВСИЛІ ПОГОДИТИСЬ щодо спільної акції у відношенні до Ізраїлю — такий фактичний вислід нарад конференції „на вершинах" 12-х арабських країн в Казаблянці в Марокко. Єгипет, Ірак і Сирія наполягають на здійснення пляну про прокопання каналу, який забрав би води з ріки Йордану, що наводнює Ізраїль. Але Йорданія і Ливан зволікають, лякаючись воєнної реакції збоку Ізраїлю. Водночас вони відкинули суґестію, щоб війська з Іраку і Савді Арабії були стаціоновані в Йорданії і Ливані для охорони тих держав. Північно-африканські арабські країни Лібія, Марокко і Альжир — „невтральні", а Тунісія виразно вимагає закінчення спору з Ізраїлем, що обурює Єгипет.

КОМУНІСТИЧНІ САТЕЛІТСЬКІ ДЕРЖАВИ В ЕВРОПІ ПОДІЛЕНІ в підході до економічних взаємин з СССР: президент ЧСР Антонін Новотни їздив до Москви з суґестією, щоб скликати з'їзд всіх сателітських головачів для узгідnення економіки сателітських країн з економікою СССР, чого хоче й Східня Німеччина, але проти цього є Румунія і Польща, які хочуть звільнитись від такої залежности від Москви. Брежнєв вирішив, що Москва переговорюватиме про це з кожною сателітською країною зокрема.

СОВЄТИ ПРИГОТОВЛЯЮТЬ ВИПРАВУ НА МІСЯЦЬ повільно, задумавши вислати спершу ще кілька штучних сателітів із змінливими залогами — заявив на астронавтичному конґресі в Атенах полковник Алексєй Леонов, який вперше „проходжувався" у космосі назовні кабіни. Він твердив, що совєтський повітряний корабель, що його СССР вишле на Місяць, буде куди більший за американський та натякнув, що совєтська астронавтична залога на Місяць буде численніша: ЗДА задумують вислати туди трьох астронавтів.

В Ню Йорку почався страйк Часописної Ґілдії, який припинив появу сімох щоденників

Ню Йорк. — 16-го вересня почався страйк робітничої спілки Часописна Гілдія, внаслідок чого 17-го вересня не вийшли 7 щоденників. Виходитиме тільки щоденник „Пост", який має тираж 330,000 примірників. Ґілдія почала страйк проти щоденника „Ню Йорк Таймс", який появляється щоденно в 650,000 примірників, але 6 інших щоденників, які належать до Товариства Часописних Видавців, вирішили також не працювати, щоб підтримати той щоденник, проти якого почався страйк. Страйк може потривати довший час, бо в ньому головним пунктом непорозуміння є справа автоматизації праці та запевнення постійности праці у зв'язку з цією проблемою. Видавці плянують при друкуванні часописів послуговуватися новими друкарськими машинами, які зробили б безробітними велике число друкарських працівників. Переговори продовжуються, і якщо прийшло б до порозуміння, то часописи могли б появитися в суботу. Не появилися в п'ятницю найбільший нюйоркський щоденник „Дейлі Ньюз" (тираж 2,200,000), „Геральд Трібюн" (307,000), „Ворлд Телеґрам енд Сан", „Джорнел Амерікен", „Лонґ Айленд Стар Джорнел" і „Лонґ Айленд Пресс". І представники робітників і працедавців здають собі справу з того, що страйк ведеться за важливу проблему механізації праці, і тому ціла країна вичікує, як закінчиться ця боротьба, вислід якої матиме вплив і на інші часописи в цій країні. В 1962-1963 роках був часописний страйк в Ню Йорку, який тривав 16 тижнів. Внаслідок страйку не працюють 17,000 осіб, і не появляються денно часописи з тиражем 4,400,000. В неділю тираж цих щоденників становить 6,000,000.

Перед новими змінами у Кремлі

Москва. — Західні обсерватори у Москві живо зацікавлені поголосками про недалекі нові персональні зміни у керівній большевицькій верхівці. Вказують на це різні факти: Засідання Центрального Комітету компартії СССР було кількакратно відкладене і врешті відбудеться 27 ц. м. Загально вважають, що хоч господарська криза стала дійсно в Совєтах першорядною проблемою, проте центром уваги того нового большевицького збіговища будуть зміни на Кремлі. 25 листопада ц. р. Анастас Мікоян матиме 70 років. Припускають, що це буде причиною, щоб відсунути його від влади. На його місце „президента" СССР, формально голови Верховного Совєта, мав би вернутись перший секретар партії Леонід Брежнєв, головно з уваги на поганий стан здоров'я і остерах, щоб не повторилася в нього серцева атака. На місце Брежнєва мав би прийти 47-річний Александер Шелепін, недавній шеф совєтського поліційного апарату. Чи Алексєй Косиґін залишився б прем'єром — не відомо. Не відомо також, яку офіційну позицію дістане Міхаіл Суслов, який був головною пружиною у викиненні Хрущова та який буцім-то дуже невдоволений способом правління кліки Брежнєв - Косиґін. Очевидно, що в основі всіх тих інтриґ і можливих персональних змін лежать хронічні труднощі Совєтів, зокрема повне банкрутство комуністичного економічного експерименту, — втрата диктаторської влади над сателітними країнами, загострений конфлікт з Пейпінґом, зріст невдоволення серед підсовєтських мас та фермент серед не - росіян, силуваних до „злиття націй".

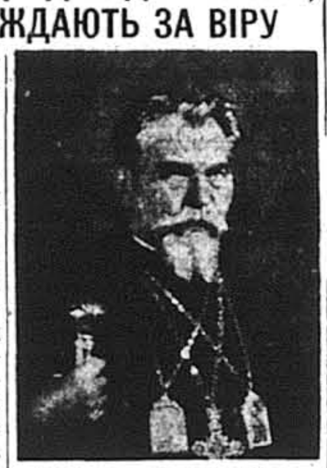
Іван Фриц підвищений до ранґи капітана поліції в Джерзі Ситі, Н. Дж.

Капітан поліції Іван Фриц (другий зліва) з посадником Джерзі Ситі Томасом Віленом та своїми рідними і друзями.

Джерзі Ситі, Н. Дж. — В четвер 16-го вересня в міській управі відбулася церемонія підвищення до ранґи капітана трьох ляйтенантів поліції, між якими був і один ляйтенант поліції українського роду 35-річний Іван Фриц. Ця церемонія відбулася в бюрі посадника міста Джерзі Ситі Томаса Вілена в присутності членів Міської Управи, шефа поліції, міських радних, членів родини авансованих та представників українських організацій в цьому місті, між якими були головний предсідник УНСоюзу п. Йосиф Лисогір і редктор „Українського Тижневика" Зенон Снилик, Михайло Вархол, Іван Берецький — голова Українського Народного Дому в Джерзі Ситі та представник Української Католицької парохії св. ап. Петра і Павла — о. Михайло Нестор. Текст присяги відчитвв нач. канцелярії Вілліям Блек, Алфред І. Сумівські передав новимм капітанам номінаційні документи, а посадник Томас Вілен припняв їм золоті поліційні відзнаки. Після того промовляли посадник Вілен, шеф поліції Джозеф Л. Смит, міські радні та члени Міської Управи. Родина капітана Івана Фрица є членами 171-го Відділу УНСоюзу. Він сам є членом Управи Українського Народного Дому в Джерзі Ситі та членом Українського Демократичного Клюбу Гудсонського повіту і парохіянином української католицької церкви св. ап. Петра і Павла.. Капітан поліції Іван Фриц має добру загальну освіту, а крім того він закінчив двічну Поліційну Академію в Ню Йорку, відбув окремі курси в Сітон Голл, Ст. Пітерс Препараторі в Джерзі Ситі і в Норт Вестерн в Шикаґо. До поліції вступив в 1954 році, три роки був ляйтенантом, а тепер найменований на капітана.

КАРДИНАЛ ЙОСИФ СЛІПИЙ ВИМАГАЄ РЕЛІГІЙНОЇ СВОБОДИ ДЛЯ ДОБРА ТИХ, ЩО Й ДОСІ СТРАЖДАЮТЬ ЗА ВІРУ

Кардинал Йосиф Сліпий

Ватикан, Італія. — В дискусії над декляраціє Ватиканського Собору про релігійну свободу, що відбувалася в четвер 16 вересня ц. р. на нарадах четвертої сесії цього Собору, кардинал Йосиф Сліпий, який відбув 17 років тяжкої каторги за свою віру і за вірність Христовій Церкві, домагався від Отців Собору проголошення Декляраціі про релігійну свободу в першій мірі для добра тих, що й досі страждають за свою віру. Американський кардинал Джозеф Елмер Ріттер з Ст. Луїс підтримав вимогу кардинала Сліпого і попередив, що очі цілого світу звернені сьогодні до Риму. Дебати над декляраціє про релігійну свободу почалися вже з першого дня четвертої сесії Собору. Головною засадою цієї декляраціі є свобода віровизнання згідно з переконанням і совістю кожної людини, і в ній ствержено, що ніхто не може бути примушений визнавати таку чи іншу віру проти свого переконання. Під час дискусії декляраціія зустріла гостру опозицію збоку 7 кардиналів з різних країн, здебільша консервативного напрямку. Проте ж за схваленням декляраціі зявилося дев'ять інших кардиналів, між ними український католицький кардинал Йосиф Сліпий, який заявив, що свобода від примусу й насилля є доконечною не лише для Церкви, але також для віруючих людей в тих державах, що їх населення страждає під нестерпним тягарем релігійного тиску. Кардинал Елмер Ріттер, підтримуючи вимогу кардинала Йосифа Сліпого, заявив, що деклярація буде приводом до загальної великої радости.

ОН ПРОДОВЖУВАТИМУТЬ ЗАХОДИ ЩОДО ЗАМИРЕННЯ МІЖ ІНДІЄЮ І ПАКІСТАНОМ

Об'єднані Нації. — На п'ятницю 17 вересня, коли генеральний секретар Об'єднаних Націй У Тант знаходився ще в поворотній дорозі з Індії. Скликано засідання Ради Безпеки ОН задля вислухання звіту У Танта та переведення дебат над дальшими заходами в справі проголошення перемир'я між Індією і Пакістаном. У Тант, зупинившись у Лондоні для переведення наради з британським міністром закордонних справ Майкелом Стюартом, заявив, що він не вважає, що його мирова посередницька місія була невдачною. Він дізнався про дійсні причини конфлікту, з'ясував докладно становища обох сторін та ствердив — казав він — що по обох сторонах відчувається бажання закінчити війну, — трудно тільки знайти плятформу, на якій це могло б статися. В мериторичний розгляд спору за Кашмір У Тант не хотів вдаватись, заявивши пресі, що його місією було тільки зібрати інформації та пред'явити їх Раді Безпеки ОН. Однаково індійські, як пакістанські лідери одні одним закидають вину в тому, що не проголошено ще перемир'я. Індійський прем'єр Лял Багадур Шастрі заявив у промові в парляменті, що він відразу відповів позитивно на заклик У Танта, президента Джансона та совєтського прем'єра Косиґіна щодо припинення боїв, але що Пакістан, замість зробити те саме, „повів політичні маневри", які мали на цілі захитати індійський державно-територіяльний стан посідання. Шастрі знову потвердив, що Кашмір є „інтеґральною частиною" Індії. Шастрі заявив наприкінці своєї промови, що „Індії не залишається ніщо інше, як тільки далі воювати з цілою рішучістю". Американський амбасадор у Пакістані Волтер МекКонафі дістав — твердять газети — доручення з Вашинґтону — з'ясувати з пакістанським урядом, що мав на увазі пакістанський президент Аюб Хан, коли він стверджував, що Америка „повинна грати поважну ролю" на Далекому Сході і закликав Америку до активного безпосереднього посередництва в індійсько - пакістанському конфлікті. Як відомо, президент Джансон, не згадуючи виразно того пакістанського заклику, відповів посередньо, що ЗДА підтримуватимуть надалі мирові зусилля Об'єднаних Націй. Сам У Тант не виключає, що йому прийдеться знову полетіти до Пакістану й Індії. Оптимістично висловився про шанси замирення між Індією і Пакістаном та взагалі про шанси нової Генеральної Асамблеї ОН американський амбасадор в ОН Артур Голдберґ, покликавшись на одностайність становищ Америки і Совєтського Союзу на засіданні Ради Безпеки, де ті обидві держави голосували за закликом до Індії і Пакістану щодо негайного припинення війни. Пакістан дістав моральну підтримку від усіх арабських держав, які на своїй конференції „на вершинах" у Казаблянці в Марокко підтримали становище Пакістану, що в справі Кашміру повинен відбутися плебісцит. Зате, через Токіо появилась в газетах неясна вістка, наче б Комуністичний Китай передав індійському амбасадорові в Пейпінґу Й. С Мехті триденний „ультимат" з вимогою відкликання індійських військ з „китайської" прикордонної території, дармащо дві індійські ноти твердили, що індійці китайського кордону не порушили.

Сенат схвалив законопроєкт про автостради

Вашинґтон. — Сенат 16-го вересня більшістю 63 до 14-ох голосів прийняв законопроєкт про прикрасу автострад, який є сприйнятливий для президента Джансона, хоч Сенат його поважно змінив. Згідно з цим проєктом треба буде обмежити різні реклями, які стоять вздовж автострад та очистити околицю шляхів від численних складів старих авт та різного заліззя, які в різних місцях 266,000 миль завдовжки автострад опоганюють краєвид. Прийнятий Сенатом законопроєкт переслали до Палати Репрезентантів, де його спочатку розглядатиме Комісія Публічної Праці. Президент домагається, щоб Конґрес ще цієї сесії прийняв цей закон.

УКРАЇНЦІ У ВІЛЬНІМ СВІТІ

ГОЛОВУ АБН ЗАПРОШЕНО НА АНТИКОМУНІСТИЧНУ КОНФЕРЕНЦІЮ В МАНІЛІ

Ню Йорк. — Філіппінський уряд переслав запрошення голові ЦК АБН Ярославові Стецькові взяти участь в конференції Антикомуністичної Ліґи Азійських Народів, що почалася в столиці Філіппін Манілі 7 вересня ц. р. Головною темою конференції є „Російська імперія — комуністичний Китай — В'єтнам — і що далі?' Ярослава Стецька запрошено також виголосити доповідь на цій конференції.

„ГОЛОС РІДНОГО КРАЮ" У ВІННІПЕҐУ

Вінніпеґ. — Згідно з повідомленням тижн. „Поступ", в неділю 5 вересня ц. р. о год. 2:30 по полудні почалися українські радіопрограми Централі Українців Католиків Манітоби під керуванням о. ред. С. Іжика з Вінніпеґу.

Програми мають назву „Голос Рідного Краю" з французької радіовисильні „СКСБ, СТ. БОНИФАС" на хвилях 1050 метрів.

НОВА ПРАЦЯ Д-РА Л. СОНЕВИЦЬКОГО

Ню Йорк. — Окремою відбиткою з Аналів УВАН, том X, 1962-63 появилася тут праця українського історика д-ра Леоніда Соневицького п. н. Українська справа в писаннях Р. Г. Лорда про Паризьку мирову конференцію 1919 року". У своїй праці автор аналізує критично погляди Р. Г. Лорда, керівника польського відділу американської делеґації на Мирову Конференцію в Парижі на українське питання і висвітлює причини і тло протиукраїнської пропаґанди на цій конференції, покликаючися при цьому на об'єктивну оцінку української справи іншими членами американської делеґації в Парижі.

УКРАЇНСЬКА ГРОМАДА В СЕЛКІРКУ, МАНІТОБА, БУДУЄ НАРОДНИЙ ДІМ

Вінніпеґ Ман. — Українська католицька парафія Пресв. Євхаристії в Селкірку має в пляні будувати Народний Дім, що буде культурним центром у цьому місті. Це було проголошено в неділю 22 серпня ц. р., в часі канонічної візитації Митрополита Максима Германюка. Пляни Народного Дому представив голова Будівельного Комітету посол д-р Йосиф Слоґан. Кошти будови виноситимуть около 40 тисяч долярів. Місцевий парох Всч. о. Декан Степан Борис докладає всіх зусиль, щоб пляни будови завершилися успіхом.

ЄВАНГЕЛЬСЬКО-БАПТИСТСЬКЕ ОБ'ЄДНАННЯ

Мілбрей, Каліф. (Ч. Недашковський) — Другий річний з'їзд Західньо-Українського Євангельсько-Баптистського Об'єднання, що є відділом ОУЄБЦ у ЗДА, відбувся 3 - 5 липня ц. р. в молитовному домі української єванг.-бапт. церкви в Лос Анджелесі при Ґлендел Бовлівард.

НА НАШІЙ, НЕ СВОЇЙ ЗЕМЛІ

(Що пишуть комуністичні газети в Україні)

ЗАВОЗЯТЬ З МОСКВИ

Нині — гаряча пора для шкільних базарів. Час купівлі шкільного приладдя. Але в Україні не вирішена проблема . . . авторучки. Ручки, що їх виробляє Харківська фабрика „Авторучка", непридатні: дряпають папір, на аркуші залишають безліч клякс.

Напередодні нового навчального року в крамницях Києва, Білої Церкви, Умані не знайдеш жадної пляшечки чорнила.

З Києва до Москви посилають автомашини по авторучки, пензлі.

А інші шкільні речі? Течки, ранці, — все це в обмеженій кількості.

В Україні, — пише З. Антоненко у „Молоді України" з 28 серпня, — ніяк не можуть налагодити випуск приладь для першоклясників. Їх завозять з Москви.

В РИГУ ЙДЕ ГРАНІТ З ШЕПЕТІВЩИНИ

Хмельницький. — Згідно з повідомленням „Рад. України" з 11 вересня ц.р., каменотеси Шепетівського гранітного кар'єру одержали замовлення з Латвії на доставу гранітних плит для пам'ятника латиському поетові Янові Райнісові, що його будують у Ризі для відзначення 100-річчя з дня його народження.

ДАВАЙ ПАПЕРОВУ СЕМИЛІТКУ!

„Книжки, журнали, часописи, зошити, плякати, поштові листівки, гроші — це далеко не все, на що витрачається папір", пише кореспондент „Рабочої Газети" з 27 серпня, натискаючи на паперовиків України, щоб виконали семирічку.

По-давньому, — каже він, — якість паперу — важлива проблема. Це особливо торкається до таких підприємств як Дніпропетровська і Корюківська фабрики, Жидачівський комбінат. Порушення стандартів, нерівномірна гладкість поверхні, недостатня білість, різна грубина, низький опір картону — ось ці недоліки. До цього ж паперова промисловість мало виробляє крейдяного паперу.

УКРАЇНСЬК — НАЙМОЛОДШЕ МІСТО ДОНБАСУ

Українськ — одне з наймолодших міст Донбасу. Воно виросло зовсім недавно у неозорому степу, на північному заході від міста Донецького.

Неподалік від мешканевих дільниць височать копри шахти „Україна", від якої і одержало свою назву місто. (З „Молоді України" 28 серпня).

КОМІРЧИНИ . . . ЩАСТЯ

Кілька років тому в Україні з'явилися „палаци щастя", в яких відбуваються шлюби. Їх відкрито спочатку в Києві, Львові, пізніше у Дрогобичі, Крем'янці та багатьох інших містах.

У невеликих містах та деяких селах почали створювати „кімнати щастя". Їх обладнують у приміщеннях сільрад.

Таку „кімнату щастя" в тісному й невигідному приміщенні сільради відкрили у селі Мединичах, Дрогобицького району.

І сам кореспондент „Молоді України" (з 28 серпня) називає її „комірчиною щастя". Подібну „комірчину щастя" — пише він, — відкрили при міській раді і в Раві Руській на Львівщині.

КОМУ НАЛЕЖИТЬ СЕРЦЕ

Останнім часом наші літературознавці підвищили критерій оцінки творів, — пише редактор часопису „Рабочая Газета" у своїй передовиці у числі з 19 серпня, присвяченій літературі.

„Мистець, — пише редактор, — йому ніхто не дає „директив" — він творить за велінням серця, а серце його належить партії.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by Ukrainian National Association, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J. 07303

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Subscription Rates: One year $12.00; six months $6.25; three months $3.25. Jersey City & Foreign Rates: One year $14.00; six months $7.50; three months $4.00. For UNA members monthly 65¢.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N.J. 07303

Румунія, Москва й УССР

Показовою ілюстрацією відосередніх у відношенні до Москви тенденцій румунського комуністичного режиму може бути промова першого секретаря Румунської Комуністичної Партії Ніколас Чаушеску, виголошена в кремлівському „палаці з'їздів" 10 вересня ц. р. на зібранні, влаштованому совєтським „колективним керівництвом" для румунської делеґації, яка перебувала в днях 3-11 вересня в СССР, відбуваючи переговори з представниками уряду і ЦК КПСС.

Промова Ніколас Чаушеску була по суті відповіддю на привітальну промову, виголошену першим секретарем ЦК КПСС Леонідом Брежнєвим, який, підкреслюючи „непорушну дружбу СССР і Румунії", раз-у-раз повертався до теми про „єдність" і „згуртування всіх революційних сил" комуністичних країн і гостро атакував „організаторів аґресивних воєнних бльоків", зокрема ЗДА і їхніх союзників, за їх аґресію у В'єтнамі й Домініканській Республіці. Промовляючи після Брежнєва, Чаушеску майже не торкався порушених Брежнєвим справ, а обмежився тільки засудженням ЗДА за бомбардування ними Північного В'єтнаму і взагалі не згадав про конфлікт між Індією і Пакістаном. Проте, не зважаючи на свою ролю, як гостя, Чаушеску виразно з'ясував принципи та напрямні внутрішньої і зовнішньої політики Румунської Комуністичної Партії і уряду. Пригадуючи досягнення комуністичної Румунії в здійснюванні наміченої її урядом програми господарського розвитку, Чаушеску підкреслив не надто приємний Москві факт, що „в центрі цієї програми стоїть здійснювання партією політика індустріялізації країни". Дуже виразно й відкрито висловив Чаушеску принципи, що „комуністичні партії самостійно повинні виробляти свою політичну лінію, встановлювати етапи своєї боротьби, революційну стратегію на основі марксизму-ленінізму, відповідно до конкретних умов, соціяльних і національних особливостей кожної країни". Ще виразніше висловив цей постулят Чаушеску в кінцевій частині своєї промови, заявляючи, що єдиною основою, на якій можна будувати нормальні відносини між державами, є додержання суверенітету і національної незалежности, рівноправність, невтручання у внутрішні справи, взаємна вигода" і що „міжнародне співробітництво і мир несумісні з будь-яким порушенням священного права кожного народу розпоряджатися своєю долею, самому обирати свій шлях економічного і соціяльного розвитку відповідно до своєї волі й інтересів".

Присутні на зібранні в Кремлі совєтські самодержці — Брежнєв, Мікоян, Косиґін, Шелепін та інші — мусіли не тільки вислухати промову Чаушеску, але навіть її оплескувати, хоч і як вона була їм не до вподоби. Шкода, що не було на тому зібранні керівників нібито суверенної Української ССР, усяких Шелестів, Кальченків та інших, щоб вони могли навчитися від Чаушеску, що значить бодай румунська незалежність та суверенність і як українські комуністи мали б ставитися до Москви та її нівеляційного тиску. Протягом майже 50 років існування Української ССР ні один із її прем'єрів чи й перших секретарів КПУ не відважився виступити так сміливо, як це зробив Чаушеску — представник країни, куди меншої за УССР.

На манівцях

В останньому тижні серпня ц. р. відбувся у м. Медісоні, у Висконсіні, з'їзд Американської Крайової Студентської Асоціяції, на якому було понад 700 делеґатів. Панівною на тому з'їзді була „ліва", чи пак „ліберальна" течія, що проявилось у таких кардинальних резолюціях, як „затаврування" Конґресової Комісії для протиамериканських дій, „висловлення жалю" з приводу вислання американського війська до Домініканської Республіки та проголошення солідарности з жалюгідними студентськими демонстраціями в Берклі, в Каліфорнії, де студенти протестували проти політики ЗДА у В'єтнамі.

Тим більше признання належить делеґації Союзу Українських Студентських Товариств Америки (СУСТА), яка разом з делеґацією аналогічної організації латиських студентів добилася проведення на пленумі з'їзду резолюції проти „всіх форм дискримінації у Східній Европі — расової, ідеологічної, етнічної і релігійної". Правда, американські „ліві" студенти розводнили ту резолюцію, не добачивши — наприклад — більшої ідеологічної та етнічної дискримінації в комуністичних країнах, як тільки в системі квот у допусканні до високої освіти та вищих наукових установ, або, щодо релігійної дискримінації, тільки у проявах антисемітизму, і то з зазначенням, що „є вже там деякі познаки поліпшення відносин". Але самі „ліві" учасники того студентського з'їзду відчували, мабуть, що треба зробити якісь „поступки" інакодумаючим, і не слід заганятись надто далеко у своїй опозиції до закордонної політики Білого Дому та в своїх симпатіях до авантюрників у кемпусах. Тому й зазначено в резолюціях, що з'їзд не погоджується з тими студентами, які „може діяли безвідповідально"...

З приводу цього студентського з'їзду було багато коментарів в американській пресі. Одні виправдують факт існування сильної „лівої" течії серед студентів тим, що вони завжди і всюди йдуть за „новими і модними" гаслами, а гасла лібералізму буцімто в реакції на нацизм, фашизм і расову дискримінацію — модні. Загадку — чому ця реакція проти тоталітаризму й усіх проявів насильства та нетолеранції не звертається проти комунізму, можна пояснити хіба тим, що большевики та їхні поплентачі в різних країнах зуміли зараз після закінчення останньої війни вхопити провід у тій антитоталітарній акції, звівши її на одні рейки.

Деякі американські коментатори потішають себе тим, що Американська Крайова Студентська Асоціяція тільки формально репрезентує високошкільну молодь ЗДА, бо насправді є інакше: велика частина молоді взагалі сторониться від „політикуму", інша велика частина належить до виразного антикомуністичного табору, а провід у названій Асоціяції „ліві" захопили тому, що вони найактивніші і пляново його здобули. Однак, здається, корінь лиха в тому, що знання дійсних відносин на Сході Европи і взагалі у широкому світі, зокрема знання дійсної суті комунізму і всієї великої проблеми поневолених комуністами народів — все ще перебуває у масі американського студентства на дуже примітивному рівні. Треба величезної праці і дуже довгого часу, поки буде проламаний мур того невігластва та комуністичної пропаґанди.

Мих. Килимник

РОЗХОДЖЕННЯ МІЖ ЛІДЕРАМИ

Куритиба. — 3-го жовтня цього року, вперше після революції 31-го березня-1-го квітня 1963-го року, в одинадцятьох бразилійських естадах мають відбутися вибори губернаторів.

Наставлений революцією і підтверджений парляментом та сенатом, теперішній уряд Бразилії, очолений маршалом Кастельо Бранко, з надзвичайною обережністю приходить до вже проголошених виборів. Спочатку вентилювалось думку, без проведення виборів, продовжити ще на рік мандати одинадцятьом губернаторам (у решті естад вибори відбудуться пізніше), як то продовжено мандат президентові Кастельо Бранко. Але тут рішуче озвався один з найвидатніших лідерів революції, губернатор Ґванабари, Карльос Лясерда. Він сказав, що, незалежно від ухвали уряду, прийде визначений час, і того ж дня він закінчить своє губернаторство й передасть усі справи естадуальному парляментові.

Карльос Лясерда підкреслював багато разів, що революцію робилося в ім'я захисту та збереження демократичного режиму, отже провідники її мусять високо нести прапор демократії, а не шукати нагод довше, ніж належить, втримуватися при владі. Становище Лясерди вирішально вплинуло на згоду уряду провести вибори губернаторів.

Але на цьому не закінчилось. На подання уряду, парлямент і сенат схвалили закон „Про перешкоди до виборів", згідно з яким не можуть кандидувати три попередні президенти (Жуселіно Кубічек, Жаніо Квадрос, Жвон Ґулярт), три віце-президенти, позбавлені громадянських прав колишні губернатори, сенатори, міністри, федеральні депутати і т. д. Міністри в уряді Жвона Ґулярта, яких не позбавлено громадянських прав, також не можуть кандидувати. Крім того, закон забороняє вносити до кандидатського списку осіб, замішаних у корупцію та підривні дії. Цей пункт про корупцію дає найбільше можливостей відхиляти небажані кандидатури.

Схвалення цього закону подиктоване турботами революційного уряду, щоб до влади не прийшли елементи, які спробували б повернути Бразилію на „старі шляхи", а вірніше на старі гріхи. Але тут логічно виникає застереження: якщо уряд робить у країні все добре, то чого йому побоюватися всенародного голосування?

Як воно з цим є, віддзеркалюються у світлі розходжень між самими лідерами революції.

Її видатні особистості Карльос Лясерда та Маґаляйнс Пінто вже від довшого часу зайшли у тертя з президентом та його урядом. Схиляються до опозиції також губернатор Сан Павльо, Адемар де Баррос, і чимало військовиків. Обвинувачення на адресу Бранка сиплються як з рогу достатку.

Революція ставила своїм завданням оздоровити всі ділянки життя в Бразилії, визнаючи країну загрозливо хворою. Передбачалось перебудувати адміністрацію, політичні, професійні, громадські організації, систему фінансів, охорони здоров'я і шкільництва. Ясна річ, такого величезного засягу роботи і в такій величезній країні швидко не виконати, але ставилося завдання припинити зростання дорожнечі, піднести матеріяльний рівень людности. Та від часу революції минуло вже півтора року, а всього цього не осягнуто. З офіційно оголошених показників за вісім місяців поточного року довідуємось, що кошти прожитку зросли аж на 45%! Правда, міністерство фінансів подало примітку, що за такий же час минулого року кошти прожитку зросли на 85%. Однак, ця примітка базується на обниженні цін на авта, телевізори, пральні машини і т. ін., тобто на речі, що їх купують лише заможні люди. Коли ж узяти під увагу ціни на харчі, одяг, взуття тощо, тоді годі знайти помітнішу різницю між поточним і минулим роками.

Лясерда, Пінто та їх спільники критикують уряд за його економічно - фінансову політику, за невміння посилити державний апарат, за зволікання з проведенням реформ. Останніми днями, в зв'язку з поїздкою міністра Мільтона Кампоса до Москви, Лясерда, у відкритому листі до Бранка, висунув проти уряду обвинувачення: чому він звернувся по фінансову допомогу до комуністичної держави?

Опозиційні революційні лідери твердять, що уряд Кастельо Бранка в багатьох ділянках продовжує дії попередніх урядів, навіть Жвона Ґулярта. Вони поставили рішучу вимогу скликати конференцію лідерів революції, щоб обговорити ситуацію в країні, докладно розглянути діяльність уряду й самого президента. Бранко спочатку рішуче відмовився скликати подібну конференцію, однак згодом був змушений дати свою згоду. Ту конференцію він обіцяє скликати після виборів губернаторів, щоб подивитися, як нарід підтримає своїми голосами кандидатів, зближених тепер до уряду.

У світлі розходжень між лідерами яскраво виявляється, що для осягнення мети, поставленої революцією, зроблено ще дуже мало.

ГУСТО ДИВИТИСЯ, АЛЕ РІДКО БАЧИШ

У Москві недавно відкрилася виставка меблів. Дивитися є що, — пише 27 серпня в „Радянській Україні" Л. Громова. — Показують меблі для житлових кімнат, комплекти для кухонь та світлиць, столи, стільці, крісла, канапи...

Та люди про це говорять просто:

— Виставок багато, а меблів немає...

Кореспондентка називає таких людей скептиками.

Н. Король

РУЙНУВАННЯ ПАМ'ЯТНИКІВ В УКРАЇНІ

У редакційній статті „Свободи" (27 серпня ц. р.) „Варвари двадцятого віку" описується систематичне і плянове нищення окупаційною московською владою в Україні пам'ятників, пов'язаних з її історією і культурою, пам'ятників, які підкреслюють її окремішність і відрубність від Московщини.

Трудно знайти хоч би один часопис чи журнал українською мовою з України, де бодай раз на тиждень не було б скарг на їх плянове руйнування. За час панування в Україні московських большевиків, з 1921 року знищено її історичних і культурних пам'ятників більше, ніж за ввесь час панування московських царів. Ми вже втратили грубі сотки таких пам'ятників і продовжуємо їх втрачати. І це в той час, як комуністична банда з подивугідною пильністю та старанністю оберігає всі без винятку пам'ятники історії і культури Московщини. Досить лише переглянути недавно виданий в СССР альбом церков, що між ними деякі не мають жадної історичної чи мистецько - архітектурної цінности, за винятком хіба того, що вони знаходяться на території Московщини, щоб у цьому переконатися.

Москалі - комуністи старанно оберігають могили московських князів і царів, місця переможних боїв, як от Куликове поле, Бородино, місце - могилу української державности — поле бою з Мазепою і Карлом XII під Полтавою та багато інших, пов'язаних з пам'яттю про московських письменників та учених, навіть в Україні. А чи багато українців знає, де знаходиться лісниче Батіг, Жовті Води, Корсунь і чи зможе навіть місцевий мешканець показати місце переможного бою гетьмана Богдана Хмельницького? Чи багато українців бачили або мають хоч одну якусь монету з грошей, битих у Торговиці на Уманщині гетьманом П. Дорошенком? Всі ці гроші зібрано і знищено ще за царя Петра І.

Недавно совєтська преса писала про руйнування прекрасного парку - заповідника Софіївка в Умані. Чи ж може цей парк іти в порівняння з старанно утримуваним хирлявим садом Мічурина в м. Козлові? Зате могили зрадників і донощиків Кочубея та Іскри у Києві знаходяться під охороною влади. Будинок, де народився й працював письменник І. Нечуй - Левицький, цілком занедбаний, і в ньому збираються колгоспні нагачі обговорювати, яким способом висмоктувати з селян більше харчів для Москви, а „музей" імени цього письменника приміщено в... кутку колгоспної кузні! Знищено дощенту будинок, де народився і працював поет Ніщинський, будинок і могилу поета С. Руданського...

Руйнування історичних пам'ятників в Україні набрало таких загрозливих розмірів, що навіть деякі члени комуністичної партії (правда, не москалі) занепокоїлись. В „Известиях" з 21 серпня ц. р. студент вищої партійної школи ЦК КПУ Б. Торіян скаржиться на руйнування архітектурно-історичного пам'ятника з 11-го віку — Видубецького монастиря. А хіба в цілій Московщині є хоч один пам'ятник - ровесник цьому монастиреві?! Пам'ятники - ровесники Видубецького монастиря: Михайлівський монастир, Десятинна церква, Печерська Лавра і багато інших давно вже понищено, як знищено стару в українському стилі церкву в селі Паланка біля Умані, з стародавньою іконою Вознесення в притворі, на якій апостоли були представлені з шарлями при боці.

Все це плянове руйнування пам'ятників історії України та української культури виконується за старим рецептом „московських слов'янофілів", які застосовували тих самих методів супроти історії і культури поневолених народів Російської імперії. „Щоб допомогти великорусскому народові, — писали вони, — взяти верх над народностями Росії з вищим рівнем культури, треба систематично „підморожувати" ці народності. Особливо треба пильнувати огидних ляхів і хахлів".

Відношення до „ляхів" московські комуністи тепер трохи змінили, але відношення до „огидних хахлів" прибрало ще гостріших форм. Тому то пам'ятник 10-го віку, Михайлівський монастир у Києві знищено, а тут же в мальовничій місцевості на високій горі стоїть нічого не вартий з архітектурного та історичного боку (збудований в 1819 р.) римо - католицький костел. Так само руйнується і митрополичий палац, побудований у 16-му віці в українськім стилі на подвір'ї св. Софії.

Також інші римо - католицькі костели по Україні, як і київський, не зважаючи на те, що найстарший з них походить з другої половини 18-го віку, зберігаються, і ні один з них не обернено на склад городини чи збіжжя. Безвартісні з архітектурного та історичного погляду костели у Ходорові, Богуславі, Немирові, Вороновиці, Куні, Ладижині, Гранові, Хощевиті та багатьох інших місцях стоять неруцені, хоч усі церкви тут використовуються як склади. У Вінниці мур, що оточує костел, далеко випинається на хідник, перешкоджаючи рухові пішоходів, але большевицька влада його охороняє, а от стару церкву в українськім стилі на Старім Місті зруйновано.

В останніх роках взялися большевики за нищення історичних пам'ятників на заході України. Кореспондент „Молоді України" з 6 червня ц. р. писав, що в м. Долина „розтягнено тракторами на дрова" церкву з 15-го віку, в якій ще гетьман Б. Хмельницький молився, ідучи на допомогу молдавському господареві. Руйнується збудована в 1587 р. церква в Коломиї. Те саме в Чернівцях та багатьох інших містах і селах.

Усе це робиться пляново, послідовно і з розмислом: зруйнувавши історичні та культурні пам'ятники України і пофальшувавши її історію, починаючи з часів Київської Княжої Держави, згодом московські псевдонауковці повчатимуть українців: „Ось бачите, раніше цей край був під Польщею — оце її пам'ятники - костели. А коли цей край став частиною Росії - СССР, всі оці будівлі — це її пам'ятники. Ви ж ніколи нічого свого не мали і не маєте. Отож тримайтеся нас, будьте співвласниками нашої великої культури".

Треба негайно звернути увагу ЮНЕСКО на систематичне нищення пам'ятників нашої культури та історії.

Зенон Стефанів

ЛІТАЮЧІ ВЕРШНИКИ

Як відомо з останніх повідомлень, протягом минулого тижня перекинуто повітряним шляхом із Форту Беннінґ нову американську дивізію на терен воєнних дій в Південному В'єтнамі. Це з'єднання має офіційну назву: 1st Cavalry Division (Airmobile); по - українськи назвемо — повітрянокінна дивізія.

Безперечно, що це в першій мірі назва історично-традиційна, в цій військовій частині немає дослівно ні одного коня - верхівця. Одначе така назва має своє слушне обґрунтування. Клясична кавалерія, яка бувало, гасала на баских конях, — перейшла вже без вороття до історії. Її традиції перейняла вже, згідно із вимогами сучасної технічної доби, — модерна, сказати б, тривимірна кіннота (довжина, ширина, висота), яка ширяє на гелікоптерах і виконує бойові операції з повітря.

Цей своєрідний і надзвичайно рухливий новий рід війська, що постав у висліді трирічного широкого вивчання та випробування, тепер буде мати добру нагоду в реальних умовинах війни виявити свою умілість.

Новоутворена повітрянокінна дивізія завдяки своїй гнучкості і маневроздатності буде спроможна глибоко проникати на контрольовану ворогом територію, флянґувати ворожі війська під час руху і на бойовій лінії, здержуючи наступальні дії ворога. До найголовніших завдань цього роду дивізії належить поборювати партизанщину, що звичайно скупчується в неприступному терені. Оперативний засяг бойових гелікоптерів пересічно 300 миль, при скорості 120-150 миль на годину.

Американські армійські з'єднання зорганізовані за т. зв. концепцією РОАД. Це — перші літери від повної назви: Reorganization Objective Army Division. На основі цієї концепції, згідно з воєнним досвідом другої світової війни і війни в Кореї, як також і політичними умовинами, — змінено організаційну структуру дивізій з ешелонуванням: дивізія, бриґада (3), курінь (8-11), подібно як і в інших союзних арміях. Крім існуючих трьох типів дивізій: стрілецької, панцерної і повітрянодесантної, додано ще два роди дивізій, а саме: панцерних ґренадирів та найновішу — повітрянокінну. Морська піхота, про яку тепер багато чуємо, — не входить до складу Армії, вона становить окремий рід війська із відмінною організацією.

Нова повітрянокінна дивізія значно різниться своєю структурою, вишколенням, тактикою і логістичними засобами від інших РОАД-дивізій. Особовий склад дивізії становить 15,787 людей, 434 літальні апарати, переважно гелікоптери, 1600 легких механічних возів. Для порівняння: інші дивізії мають тільки 101 гелікоптерів і літаків, але натомість 3200 механічних возів, в тому числі третина великі вантажники.

Дивізія складається з таких елементів: штаб дивізії; штаби трьох бриґад; 8 штурмових куренів — 5 стрілецьких і 3 парашутні; дивізійна артилерія — 3 дивізіони 105-мм гавбиць, ракетний курінь і авіяційна батерія; повітрянокінний розвідувальний дивізіон; курінь зв'язку; інженерний курінь; авіяційний загін — 2 курені легких гелікоптерів, курінь середніх гелікоптерів, сотня авіяційної підтримки; сотня військової поліції; дивізійна служба — курені медичний, транспортовий, технічно - ремонтний і постачання, адміністративна сотня і хемічна чота.

До фронтової лінії перекидається увесь персонал і матеріял дивізії т. зв. стратегічним повітряним мостом літаками - транспортерами, які органічно належать не до дивізії, а до Летунства. На фронті допомагає Летунство тактичною розвідкою, нищильними бомбардувальниками та повітряним постачанням до запільної зони дивізії.

В армійському журналі „Армі Інформейшен Дайджест" за липень ц. р. вміщена замітка, пов'язана з темою цієї статті. З неї довідуємося, що в американській армії є ще один - однісінький кавалерійський кінь. Зовуть його „Чіф", народився він у 1932 році, в 1940 р. взятий до війська, служив в 10-му кінному полку. В 1950 р. переведено його на частинну „пенсію", а в 1953 р. вже на повну. Цей 33-літній ветеран доживає свого віку на державному утриманні із спеціяльною обслугою. Після смерти буде похований з військовими почестями біля пам'ятника кіннотникові (Олд Трупер), у форті Рілі. На цьому закінчиться остаточно ера нарядного кінного війська.

Недавно провідав „Чіфа" генерал Дадж, командувач П'ятої Армії і колишній старшина кінноти. На фото видно, як гладкий і блискучий „Чіф" із зорею на чолі ласує грудочками цукру з долоні свого однополчанина.

Ірена Книш

НА СВІТАНКУ УКРАЇНСЬКОГО ЖІНОЧОГО РУХУ В ЗДА

60-РІЧЧЯ З ДНЯ ПЕРШОГО ВІЧА УКРАЇНОК У НЮ ЙОРКУ

(1)

„Українки в Америці починають організуватися" — з піднесенням вітав Львів цю вістку з Джерзі Сиґі.

Львівський двотижневик „Зоря — ілюстроване літературно-наукове письмо для родин" не вів докладної „Хроніки". Ця рубрика звичайно вміщала кілька лаконічних нотаток з літературно-мистецького життя, що здебільша відносилися до видавничих справ. Але в 1897 року в 10-му числі з датою 27 (ст. ст. 15) травня хроніка „Зорі" відзначила з виявами особливої прихильности цей перший прояв організаційного руху заокеанських українок. Виявила його львів'янам американська „Свобода" з 6 травня, де підписана 6-ма жінками відозва зверталася „до всіх посестер з Джерзі Сиґі, Нового Йорку й околиць", заохочуючи „землячок, робітниць і слуг", щоб створили жіноче допомогове Товариство імени св. Ольги. Воно забезпечуватиме членок у випадках нещастя, хвороби чи смерти. Перші збори призначено на 16-го травня. Редакція „Зорі" закінчила новинку таким вимовним коментарем:

„Наші землячки на вільній, хоч чужій, землі ліпше заходяться, ніж у рідному краю. Щасти їм, Боже!"

А втім ця прихильна гіпербола — найкраще свідоцтво, що українки західних земель вже настільки зуміли оживити це питання, що й „Зоря" в своїй скупій хроніці надала ваги починові жіночого гурту в Джерзі Сиґі. Безперечно, він на те й заслуговував, хоч далеко було ще до осягів, започаткованих станиславівським з'їздом, за яким появився „Перший Вінок", або до Львівського „Клюбу Українок", що влаштовував доповіді проф. Михайла Грушевського.[1] Тут слід добачити вкриту колючку на адресу Н. Кобринської, що зберігала жіночий рух від партійної ворожнечі.

Проте, рідко бувають легкі початки. Успіхи українського жіноцтва на американському континенті попередила довга й тяжка дорога.

Так у ЗДА, як і в Канаді, організаційні спроби були пов'язані з загальним станом національного життя наших поселенців у нових країнах.

Зі споминів піонерів довідуємось про безженне, парубоцьке животіння наших емігрантів, замкнутість в особистих і буденних турботах, утечу від громадських справ. Тільки нестримна тяга до гурту „краян", „своїх людей" та поява енергійних, ініціятивних одиниць привела їх до організацій — спершу релігійних і допомогових.

І від самих початків у тих парохіяльних і асекураційних товариствах не бракувало жінок, дармащо „Свобода" суворо дорікала українським дівчатам, що попри „дуже й дуже скромних, соромливих і побожних, як у старім краю, ... є й такі, хоч мало, що починають жити по-своєму, на власну руку і — американізуються, то є починають ходити по нічних музиках, які жид чи словак справляє десь по пивницях, до яких сходиться всяка зволота на розпусту. Ті дівчата стають дуже ліберальними щодо своєї чести і кінець-кінців пускаються на злу дорогу, тратять честь, сором, і кидають у болото свій дівочий вінець скромности й чистоти. А така дівчина, як трохи підучиться поанглійськи говорити, то вже довідається від старшої в тім ремеслі, як то робити, щоб якого хлопа чи молодця заскаржити до суду і примусити його, щоб з нею женився, бо треба їй доконче батька для новонародженої дитини. Тоді наша американка скаржить трьох хлопців, бо надіється таки одного злапати..." („Свобода", 1894, ч. 40).

Але попри те для заохоти й прикладу жінкам у ЗДА „Свобода" інформувала про події з жіночого руху в Галичині, наприклад, 19 грудня 1894 р. є вістка, що „у Львові заложилося нове українське жіноче братство під назвою „Жіноча Спілка Промислова Труд" — бо саме матеріяльна нужда найбільше деморалізує й веде дівчат на манівці, як це ілюструє картина „Дівчина-табачниця" (про робітницю в тютюновій фабриці, „Свобода", 14 листопада, 1894).

Проте, це тільки один рід роздоріж, бо інші небезпеки загрожували звідусіль. Ось як згадує о. М. Підгорецький[2] про свій приїзд у грудні 1897 року до того ж Джерзі Сиґі, де пів року перед тим створено жіноче Товариство ім. св. Ольги:

„....Український Народний Союз і „Свобода" були тоді осередком усього культурного життя й тісно з ним тоді зв'язаного церковного руху.

Я осів у Джерзі Сиґі, ставши парохом по о. Ардані...

Церковне й національне життя виглядало дуже бідно. Ніде не видно було свідомого українця...

Зараз у першім році ми мали тяжку боротьбу з москвофілами, неграмотністю й несвідомістю... Російська місія піддержувала боротьбу проти нас російськими грішми... З московськими й православними священиками ми властиво не зносилися, як з ворогами... Народ складався майже виключно з лемків, національно зовсім несвідомих. До освідомлення вживали ми передувсім церкви... На проповіді говорили, хто ми є..."

Хто в таких умовинах став ініціятором Товариства св. Ольги, відкрила по двох роках „Свобода" (з 31 серпня 1899). Був ним о. Іван Ардан, а його наслідник теж „зайнявся щиро організацією"; засновано 3 філії: в Бруклині, Ню Йорку й Блумфілді. Т-во св. Ольги згуртувало 230 дівчат.

[1] Наприклад, весною 1896 р. М. Грушевський вибрав тему „Поступова Польща" — огляд творчости Елізи Ожешкової. („Зоря", 1897, чч. 11, 12, 13).

[2] „Короткі спомини", Пропам'ятна Книга УНСоюзу, ред. д-р Лука Мишуга, Джерзі Сиґі, 1936, стор. 276-77.

(Далі буде)

Перед конференцією українських купців

Організаційний Комітет Союзу українських купців і підприємців в Америці, зложений з провідних діячів філій тої організації в Ню Йорку, Філядельфії, Нюарку і Джерзі Сиstreet, — влаштовує 19 і 20 вересня на оселі Українського Робітничого Союзу „Верховина" в Глен Спей, конференцію купців.

Конференція не є получена з Загальними зборами Союзу купців, отже не є принагідною імпрезою. Вона подумана як серйозний форум обміну думок між українськими купцями і продуцентами на тему актуальних проблем їх професійного життя і їх організованої участи в українському громадському житті.

В програму конференції включено доповіді. Одна ретроспективно історична про успіхи і невдачі українського купецтва в Америці після другої світової війни, а друга перспективна про місце і ролю українського купця в американській економії.

Конференція українського купецтва — це не тільки його справа. Ця справа всієї української громади і її повноцінної соціяльно-професійної розбудови. Без українського купецтва в Америці, ми, як суспільність, ніколи не знайдемо ані визнання ані впливів в цій країні. Відомо ж, що Америка сьогодні випускає більше як половину всієї продукції цілого світу. Це країна монументальної розбудови техніки, продукції і вимінно-торговельного, купецького апарату. Америка, — це країна ще досі незнаної експльозії людської енергії і динаміки людської волі на полі виробництва і його розподілу. Не брати участи в цьому процесі — значить стояти осторонь найбільше динамічної ділянки життя.

І от тут і є найважливіша проблема нашого купця і продуцента: як йому віднайти шляхи, які ведуть до успіху на американську міру? Одне видається певним: малий, одноособовий купець, який опановував торговельний ринок в наших містах і містечках в Україні — це пережиток в цій країні. Йому не втриматися в зустрічі з конкуренцією тутешньої масової комасації людських і капіталових ресурсів. Наш купець і промисловець мусить вчитися працювати в в рамах торговельних спілок, бути у співпраці з іншими купцями і визбутися ментальности малого підприємця.

На порядку життя української громади стоїть творення великих спілок, з поважним закладовим капіталом і з ще поважнішим умінням співпрацювати з фінансовим ринком, отже передовсім з банками. Здібність до риску спертого на науковій калькуляції і на попередньому дослідженні ринку, — це друга риса характеру, яку мусить виховати в собі український підприємець. Очевидно, він може зачинати з малого, але йому треба мати відразу далеку перспективу, треба знати, яка кінцева ціль підприємства і які етапи до її здійснення. Доба крамниць, як символу малих підприємств у всіх бранжах, що досі всеціло визначувала характер українського господарського ринку, повинна відійти до історії. На її місце має прийти нова доба — доба широкого плянування і широкої ініціятиви. Перехід з одної доби до другої, вищої, вимагає насамперед психологічної підготовки. Вимагає морального переродження українського підприємця. Потребує розгорнення дискусії, дебат, переоцінки вартостей, а крім того і в зв'язку з тим більшої начитаности в літературі з історії минулого і сучасного американського стилю господарської діяльности. В цьому й заключається велика вага і роля таких конференцій, як їх заплянувала на найближчу неділю і понеділок Організаційна Комісія Союзу українських купців і підприємців в Америці.

Цій конференції треба побажати успіхів. Але при тому треба згори попередити, що це рішучо замало влаштовувати тільки одну дискусійну конференцію в рік. Їх треба робити частіше. Треба б випрацювати цілий цикл добре обдуманих доповідей з історії американського господарського життя і зокрема з історії його поодиноких бранж, а в тому передовсім тих, які цікавлять українського купця і які йому найбільше доступні. Проведення таких семінарів по більших містах нашого поселення, де вже діють наші підприємці, або де вони мають шанси поширити поле своєї праці, було б поважним кроком вперед в розбудові українського господарського життя. Тут відкрилося б поле співпраці між купцями і між українськими дипломованими економістами, які вже в Америці покінчили високі школи, і які стали професорами, або заавансованими професіоналістами в банках, та в торговельних і виробничих підприємствах.

Цих кілька суґестій для конференції супроводжаються щирими побажаннями, для її повного успіху.

(Р. І.)

● **Китайські комуністи** настановили у Тибеті свого нового виконавця волі, ніби-то володаря на становище, що його займав колись Далай Лями; а опісля його втечі до Індії — Панчен Лями. Новим ставлеником китайських комуністів є багатий тибетанець Нґапо Нґаванґ Джіґме, якого китайці спершу арештували, але — стероризувавши — перевели через процедуру „індоктринації". Західні газети стверджують, що він не має ніякої поваги в своїх земляків.

З НАШИХ БУДНІВ

„ЖОВТІ ВОДИ" В АМЕРИЦІ

Один американський журналіст (чи не з Одеси родом) написав, що гори Кетскилс починаються за 50 миль від Ню Йорку, а кінчаться в Тель Авіві... Розуміється, українські вакаційні патріоти не погодяться з таким його твердженням і скажуть, що гори Кестклс, звані також поетично „Блакитними", обов'язково кінчаться в Космачі або в Синевідську Вижньому, залежно від того, хто себе ким почуває — гуцулом чи бойком, і до котрого реґіонального комітету належить.

Союзівка, Гантер, оселя СУМА в Елленвілі та інші, менші „Соснівки" в цьому районі американських Карпат, що досі аж кишіли від засмаленого українського люду, — раптово притихли і замовкли, ніби шумливе й пінливе море після бурі. Ось ще опровадимо осінній, союзовий фестин на Союзівці та оберемо якусь файну „міс Союзівку", ще тільки українські купці зі Сходу Америки відбудуть свій великий ярмарок на оселі „Верховина", а там уже недовго ждати індіянського літа, дай Боже, щоб не такого засушливого, як торід, бо тоді знову пропадуть нам різні бульбопечення, так у Черчі, як і в Лігайтоні. —

Так воно вже завелося, що першими повакаційними імпрезами є у нас весілля. Я маю рацію називати ці, чисто приватні, як кажуть американці, „афери" — імпрезами з тієї причини, що ми їм часто надаємо національно-патріотичного змісту і характеру. Буває, як посиплються на весільному прийнятті промови та привіти, то тобі може здаватися, що ти попав не під ту адресу і, замість на весілля, прийшов на святочну академію. Урочистість атмосфери степенується й підноситься на вершини, коли пан староста стане читати благословення молодій парі на нову дорогу життя від бабусі чи дідуня з Рідного Краю... Тоді вся „президія" за почесним столом ревно плаче, як і годиться на порядному, старокрайовому весіллі, одна лиш панна молода звичайно не тримається традиції та й не заливається сльозами, — раз тому, щоб не попсувати собі „мейк-ап", а, подруге, вона, сиротище, не багато й розуміє з того всього, що їй понаписували дідусь чи бабуня з далекої України...

Може це один із парадоксів нашої еміґрантської дійсности, та ми вже докотилися до того, що „чисто українське", немішане подружжя, розцінюємо як великий національний здобуток! Або, як казав один тостмайстер на весіллі в Гантері: „Коли сьогодні молодий українець в Америці стає під вінець з молодою українкою, не чужинкою, — то це не звичайна собі, родинна оказія, це виграна битва під Жовтими Водами"!

Отак переможна баталія під Жовтими Водами розіграється сьогодні в Дітройті, коли наймолодший нащадок славного козацького роду, Ека Козака, звінчається з красною панною, Христиною Байко. Щоб відзначити цю небувалу оказію, з Ню Йорку вибирається туди культурна бриґада, очолена інж. Мироном Лепкалюком, який буде виконувати почесну ролю старости і з тією метою везе навіть вишиваний, гуцульський рушник! А привітальне слово молодій парі скаже Гриць Зозуля, не той, з Дітройту, а той, з Ню Йорку. Коли ж додати до весільної програми ще двох знаних гумористів, то можна собі уявити, що з того всього вийде не весілля, а... живий „Лис Микита"!

ІКЕР

ДЕПАРТАМЕНТ ОБОРОНИ ВСТАНОВЛЯЄ НОВИЙ СТАНДАРД ФІЗИЧНИХ ТА УМОВИХ ВИМОГ при прийманні до військової служби. На основі докладних студій не буде зміни щодо фізичних вимог при прийнятті до військової служби, але задумують дещо понизити духові вимоги рекрутів, яких приймають до служби. Цей перегляд стандарту вимог робиться тому, що ЗДА збільшують свої збройні сили на 340,000. З цього 235,000 підуть до армії, 35,000 до фльоти, 30,000 до морської піхоти і 40,000 до летунства. При дотеперішніх лікарських оглядинах 65 відсотків були здібні до військової служби, а 35 відсотків не відповідали фізичним або умовим вимогам, які ставиться до майбутніх вояків.

З глибоким смутком ділимося з Рідними, Приятелями та Знайомими сумною вісткою, що 30-го червня 1965 року відійшов у Вічність на 85-му році відданого Церкві й Народові життя наш Найдорожчий

ТАТО, ДІДУСЬ І ПРАДІДУСЬ

бл. п.

о. МАРІЯН РОГОШЕВСЬКИЙ

кол. Катехит в Хоростові і довголітній парох Сухоставу, повіту Копичинецького.

Похорон відбувся в Монастириськах, пов. Бучач, а відтак Тіло Покійного перевезено до Сухоставу до родинного гробівця.

Горем прибиті:

син — РОМАН
доньки — БОГДАННА, БОГУСЛАВА, МАРІЯ і ЕВЕЛІНА
синова — МАРІЯ
зяті: — Д-р І. МАКУХ, о. В. БІЛИНСЬКИЙ, Проф. Т. ОРДИНЕЦЬ і С. ГОШКО
Внуки і Правнуки.

Ділимося сумною вісткою з Друзями, Знайомими і всім Громадянством, що 7-го вересня 1965 року по недовгій недузі у шпиталі помер Дорогий наш Побратим

БАНДУРИСТ

сл. п.

ЙОСИП ПАНАСЕНКО

народжений 31-го березня 1889 р. в Полтаві, основоположник та визначний соліст Капелі.

Похорон відбувся в п'ятницю 10-го вересня 1965 р. на цвинтарі Еверґрін.

Отцеві М. Кудановичі хорові Св. Покровської церкви висловлюємо щиру подяку за відправлення двох Панахид та похорону.

Хай Американська земля буде Покійному легкою, а пам'ять в народі вічною.

КАПЕЛЯ БАНДУРИСТІВ ім. Т. ШЕВЧЕНКА в ДЕТРОЙТІ

В ПЕРШУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ моєї Дружини

бл. п.

НАТАЛІЇ ТУРЧИНСЬКОЇ

відбудеться

ЗАУПОКІЙНА СЛУЖБА БОЖА

в українській католицькій церкві св. МИХАЇЛА
Riverview Place and Chestnut Street
в ЙОНКЕРС, Ню Йорк

в суботу, 25-го вересня 1965 року

в 8-ій годині рано.

Муж ПЕТРО

Замість квітів на могилу бл. п. д-ра ВОЛОДИМИРА БЕМКА зложили 10 долярів на НТШ в ЗДА і 10 долярів на УВАН в Ню Йорку

Проф. Б. Загайкевич
сини ВОЛОДИМИР і ОРЕСТ
зять Е. МЕЛЬНИЧУК, з родинами

У ДРУГУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ св. п. інж. АРТЕМА ЗУБЕНКА, воїна-лицаря Армії УНР пожертву в сумі $20.00 на покриття боргу за будинок УВАН у США склав

С. НЕЧИПОРУК

В ПЕРШУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ нашої Найдорожчої МАМИ

бл. п.

ТЕКЛІ ХАРИНА

будуть відслужені

ЗАУПОКІЙНІ БОГОСЛУЖБИ

у суботу, 25-го вересня 1965 року

о год. 8-ій ранком

у Філядельфії, Па.

в Церкві СВ. ЙОСАФАТА на Френкфорді;
в Катедрі НЕПОРОЧНОГО ЗАЧАТТЯ при Френклін вулиці;
в Церкві ЦАРЯ ХРИСТА на Найставні;
в Церкві ПОКРОВИ ПРЕСВ. БОГОРОДИЦІ, Савт-Вест Філядельфія
та в Церкві СВ. НИКОЛАЯ, Торонто, Канада.

До участи в Богослужбах запрошують —

сини: о. ВОЛОДИМИР, о. МИРОСЛАВ, ЮЛІЯН, ДАНИЇЛ, СТЕПАН, МИХАЇЛ, ОСИП, МИРОН

СПОРТ

„ЧОРНОМОРСЬКА СІЧ" НАПЕРЕДОДНІ НОВОГО СЕЗОНУ

В неділю, 19-го вересня розпічнуть футболісти „Чорноморської Січі" з Нюарку, як і ряд інших клюбів Американської Футбольної Ліґи, новий футбольний сезон. Перші змагання нашої дружини відбудуться у місті „братньої любови" — Філядельфії з тамошнім клюбом „Юрик". Це буде п'ята зустріч цих двох дружин в мистецьких змаганнях АФЛіґи. В чотирьох попередніх грах „Чорноморська Січ" тричі здобула перемогу, а раз нерішену. Який буде вислід п'ятої зустрічі, важко передбачити, бо про склад дружини „Юрик" нічого досі невідомо.

Футболісти першої дружини „Чорноморської Січі" відбули вже кілька тренінґових змагань, а крім цього вони проводять вже два місяці постійні тренінґи. Тренує січовиків відомий український футболіст і репрезентант ЗДА Володимир Чижович, який перейшов назад в ряди змагунів українського клюбу після однорічного побуту в італійській дружині „Джуліяна". Згідно з інформаціями одержаними від футбольної ланки „Ч. Січі", досі підписали декляраціі для „Ч. Січі" такі футболісти: з минулорічного складу Юрків, Саварин, Попович, Володимир Коздоба, Павлишин і Сольчаник, а мають підписати ще Савицький і Понось. З нових цінних набутків треба згадати Володимира Чижовича, Миколу Німерчинського, Василя Німерчинського, які вже підписали декляраціі, та Ю. Раду, Льопеза і Володимира Калиновського, з якими ведуться переговори. Новий тренер і змагун Володимир Чижович тісно співпрацює з Управою Товариства над перебудовою і зміцненням першої дружини „Чорноморської Січі" в цьому році. Як запевняє „бомбардир" Чижович, „Чорноморська Січ" буде в цьому сезоні грізним суперником для кожної дружини в АФЛізі.

Перші ліґові змагання дружини „Чорноморської Січі" в Нюарку визначені на неділю, 26-го вересня з місцевими „Польськими Соколами", до яких січовики виступлять вже напевно в повному складі.

О. Твардовський

Збори Відділів УНСоюзу

СУБОТА, 18-го ВЕРЕСНЯ 1965 р.

ДЕТРОЙТ, Міш. Місячні збори Б-ва св. о. Николая — 175 Відд. о год. 6:30 веч. в залі УНДому при вул. Мартін. Просяться вирівняти свої залеглі вкладки. — В. Пиndель, секр.

НЕДІЛЯ, 19-го ВЕРЕСНЯ 1965 р.

ПАТЕРСОН, Н. Дж. Місячні збори Т-ва Т. Шевченка — 64 Відд. о год. 2:30 по пол. у Винярського на Мейн вул. Просимо всіх прибути на ці збори. І. Бурний, секр.

ЙОНКЕРС, Н. Й. Збори Т-ва Подільська Січ — 8 Відд. о год. 2-ій по пол. в залі церкви св. Михаїла. Проситься прибути та вирівняти залеглі вкладки. — В. Козіцький, предс., П. Гарасимів, касир, В. Мандзій, секр.

ЕЛІЗАБЕТ, Н. Дж. Трикварталььні збори С-ва Любов — 37 Відд. о год. 3-ій по пол. в залі УНДому, 214-216 Фултон вул. На зборах буде обговорено нові грамоти УНС так, зв. Термінове забезпечення 5 і 10-літньої грамоти. Анна Гнатюк, секр.

ПАСЕЙК, Н. Дж. Місячні збори Т-ва І. Франка — 97 Відділ о год. 2-ій по пол. в церковній залі під ч. 47 Говп Аве. Проситься прибути на збори. — Управа.

ПАСЕЙК, Н. Дж. Місячні збори Т-ва Т. Шевченка — 42 Відд. о год. 2-ій по пол. в УНДомі при 237 Hope Ave. Проситься прибути на збори. — В. Марущак, рек. секретар.

ШІКАГО, Ілл. Місячні збори С-ва Пресв. Богородиці — 259 Відд. о год. 1-ій по пол. при 1915 В. 51-ій вул. в домі УНСоюзу. Проситься членів прибути точно на збори. — Юлія Гуґлік, ф. секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, Па. Місячні збори Т-ва І. Франка — 83 Відд. від год. 12:30 до 2 по пол. в залі Укр. Гор. Клюбу, 847 Н. Френклін вулиця. Проситься довгуючих на зборах вирівняти залеглості. — Р. Карбівник, гол., С. Гавриш, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, Па. Місячні збори Б-ва св. Василія — 339 Відд. о год. 3-ій по пол. в домі Укр. Громади при 3322 Н. Лавренц вул. Проситься всіх членів прибути та вирівняти членські зобов'язання. — С. Лупацій, секр.

Купуйте в підприємствах що оголошуються в „Свободі"

Посмертні згадки

ТЕОДОР САВИЦКИЙ, член 383 Відд. УНСоюзу в Бриджпорт, Па., помер по довгій недузі дня 19 липня 1965 р. Покійний походив з села Остапє, пов. Скалат, Зах. Україна. Полишив у смутку: дружину Розалію, сина Михайла, 2 дочки Йосифина Роґнет, Марія Роґнет і 7 внуків. Похорон відбувся 22 липня 1965 р. з пох. заведення до укр. кат. церкви свв. ап. Петра і Павла. Похований на параф. цвинтарі свв. ап. Петра і Павла.
Вічна Йому Пам'ять!
Й. Хома, секр.

ТЕОДОР ГОЛУБЕНИЙ, член 383 Відд. УНСоюзу в Бриджпорт, Па., помер по короткій недузі 22 травня 1965 р. на 75 році життя. Уродженець села Остапя, пов. Скалат, Зах. Україна. Член УНСоюза від 1914 р. Полишив у смутку дружину Марію, зам. дочку Марію, сина Станислава, три внуки, 1 правнука. Похорон відбувся 26 травня 1965 р. з пох. заведення до укр. кат. церкви свв. ап. Петра і Павла, а відтак на Ст. Ауґустіне Семетері, при участи родини та членів Братства, приятелів і знайомих.
Вічна Йому Пам'ять!
Й. Хома, секр.

ПАРАНКА ЛЕНЧУК, довголітня членкиня Б-ва св. Івана Хрестителя, 270 Відділ УНСоюзу в Джерзі Ситі, Н. Дж., упокоїлася в Бозі дня 23-го серпня 1965 р.. Покійна походила з села Стріличі Нові, пов. Бібрка, Україна. Залишила у смутку 4 синів Миколу, Івана Тимка, Павла і доньку Марію, і 18 внуків. Похорон відбувся 26 серпня ц. р. з похор. заведення Івана Ковальчика до укр. кат. церкви свв. ап. Петра і Павла, а відтак на цвинтар св. Імени в Дж. Ситі, Н. Дж.
Вічна Їй Пам'ять!
М. Баран, секр

ВОЛОДИМИР ЧУБАТИЙ, член 59 Відд. УНСоюзу в Бриджпорт, Конн., помер 2 червня 1965 р. проживши 69 роки. Народився дня 2-го серпня 1896 р. в селі Попівці, пов. Броди Зах. Україна. Полишив в смутку дружину Мирославу, двох синів Любомира і Ярему, сестру Ольгу Вовк, сестрінок Анатолій Вовк. Похорон відбувся 5 червня 1965 року з пох. заведення до укр. кат. Церкви, а відтак на цвинтар св. Івана Хрестителя в Стратфорд, Конн. при участи родини, членів Т-ва Українська Січ відділ 59, членів Українського Народного Дому та членів був. вояків Української Армії, котрі боролись за волю України, великого числа приятелів. Над домовиною прощали покійного Фалько Анатолій і Сливінський Василь.
Вічна Йому Пам'ять!
Михайло Галькевич, секр.

Розшуки

ПОШУКУЮ
Валентія ЯСНІКОВСЬКОГО
Замешкалий в Джерзі Ситі. Хто знав би про нього або він сам прошу писати на адресу Юстина з дому Козачок Товт
Justine Toth
315 — 8th Avenue
New York City 10001, Apt. 6 E
Тел.: OR 5-4668